

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ---ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο – Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΩΡΕΣ: 4

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

2.1.1 Αγροτική κοινωνία

Αγροτικές ονομάζονται οι κοινωνίες που ζουν από την της γης.

Η καλλιέργεια της γης προϋποθέτει την εγκατάσταση των ανθρώπων σε κάποια περιοχή.

Η μόνιμη εγκατάσταση έγινε η βάση για να αναπτυχθούν με τείχη για προστασία από άλλων κοινοτήτων, στοιχειώδες εμπόριο και πολιτικές λειτουργίες.

Τέτοιοι μόνιμοι οικισμοί εμφανίσθηκαν στην εποχή σε διάφορες περιοχές του πλανήτη, με διαφορετικές μορφές.

Στην αρχαιότητα, μεγάλες αγροτικές κοινωνίες εμφανίσθηκαν στην Ανατολή, την την Νότια (..... στο Μεξικό και στο Περού).

Στις κοινωνίες αυτές μαζί με την καλλιέργεια της γης είχε αναπτυχθεί και το

Υπήρχαν μεγάλες πόλεις-κράτη που είχαν επικεφαλής τον ή αυτοκράτορα.

Στις κοινωνίες αυτές εμφανίσθηκε και η η οποία πήρε μεγάλες διαστάσεις.

Όλες οι κοινωνίες μέχρι την βιομηχανική ανάπτυξη ήταν

Για παράδειγμα, αγροτικές ήταν οι κοινωνίες της αρχαίας της

Αυτοκρατορίας και της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (.....).

Μπορεί μαζί με την καλλιέργεια της γης να συνυπήρχαν η και το όμως κυρίαρχος τομέας ήταν ο

Η συντριπτική πλειονότητα του πληθυσμού αυτών των κοινωνιών απασχολούταν σε εργασίες και έμενε σε που ήταν οικιστικές μονάδες.

Μετά τον αιώνα, η και η ζωή στις κυριάρχησε επί του τομέα και της ζωής στο χωριό.

Οι κοινωνίες έγιναν, σταδιακά, των κοινωνιών.

Στις σύγχρονες κοινωνίες (Ευρώπη, Η.Π.Α., Καναδάς, Αυστραλία) ο πληθυσμός που απασχολείται στη έχει

Η εξέλιξη των γεωργικών εργαλείων οδήγησε στη βιομηχανική

Το τρακτέρ και οι αλβανιστικές μηχανές αντικατέστησαν εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες γης.

Στις χώρες (τέτοιες βρίσκουμε στην Ασία, Αφρική, Λατινική Αμερική) όπου η καλλιέργεια της γης γίνεται ακόμη με μεθόδους, μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στη

Αλλά και εκεί η της αγροτικής παραγωγής είναι

2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία

..... είναι η χρησιμοποίηση στην διαδικασία.

Η είναι ο πυρήνας της επανάστασης, μιας και σύνθετης διαδικασίας μεταβολών στην των προϊόντων, τις την κτηρίων κτλ.

Από τα μέσα του αιώνα, στη και στη συνέχεια στην Ευρώπη και την

..... Αμερική, κατασκευάστηκαν μηχανές και χρησιμοποιήθηκε η δύναμη του και του στην παραγωγική διαδικασία.

Οι στις οποίες γινόταν μέχρι τότε η παραγωγή των διαφόρων προϊόντων,

αντικαταστάθηκαν από τα Σχηματικά οι βασικές αλλαγές που έφερε η βιομηχανική επανάσταση είναι:

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	<input type="text"/> μηχανές	<input type="text"/> μηχανές σε μικρά <input type="text"/>	Εργάτες ζουν σε <input type="text"/> και μικρές πόλεις
↓	↓	↓	↓
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	<input type="text"/> μηχανές	<input type="text"/> μηχανές σε μεγάλα <input type="text"/>	Μεγάλοι εργατικοί πληθυσμοί συγκεντρώνονται γύρω από τα εργοστάσια και δημιουργούνται <input type="text"/>

Αυτές οι εξελίξεις μετέβαλαν τη της κοινωνίας.

Έτσι, έγιναν αλλαγές στην της κοινωνίας, τους, τον τρόπο των ανθρώπων.

Πιο αναλυτικά: α) Η βιομηχανική κοινωνία χαρακτηρίζεται από τη του πληθυσμού στις Η συγκέντρωση του πληθυσμού στις πόλεις ονομάζεται

Χώρα	Ποσοστό αστικού πληθυσμού το 1913	Ποσοστό αστικού πληθυσμού το 1990
Γερμανία	60%	90%
Γαλλία	44%	85%
Σουηδία	25%	80%
Πορτογαλία	20%	40%
Ουγγαρία	17%	64%
Βαλκάνια	10%	55%

I. T. Berend, *Οικονομική Ιστορία του Ευρωπαϊκού 20ού αιώνα*, μτφρ. Θανάσης Βασιλείου, Αθήνα, εκδ. Gutenberg, 2009.

β) Αύξηση της ζωής. Η εξέλιξη της και η βελτίωση των όρων ζωής αύξησαν την προσδοκώμενη ζωή. Οι άνθρωποι ζουν χρόνια σε σχέση με το παρελθόν.

γ) της παραγωγής προϊόντων – ζήτηση για προϊόντα.

Η αύξησε θεαματικά την παραγωγή των προϊόντων, δημιουργώντας ταυτόχρονα μέσω της νέες καταναλωτικές στους ανθρώπους.

Οι νέες καταναλωτικές ανάγκες έφεραν νέες καταναλωτικές συνήθειες και κοινωνικά

Για παράδειγμα, στη δεκαετία του άρχισε η παραγωγή

Μέχρι τότε κανείς δεν είχε σκεφτεί να αγοράσει αυτοκίνητο, καθώς το προϊόν αυτό δεν υπήρχε.

Η παραγωγή του αυτοκινήτου αύξησε τη του, ιδίως όταν η τιμή του έγινε σχετικά

Μαζί με την ζήτηση αυτοκινήτων δημιουργήθηκε η ανάγκη κατασκευής

δ) Ανάπτυξη και

Στις βιομηχανικές κοινωνίες αναπτύχθηκαν το και το σύστημα που σήμερα κυριαρχούν σε επίπεδο.

ε) Ανάπτυξη – τομέα

Η των εργαζομένων των βιομηχανικών κοινωνιών απασχολείται στη και στον τομέα των (εμπόριο, τράπεζες κτλ.).

Όλο και μικρότερο ποσοστό του πληθυσμού απασχολείται στη, στην οποία εισάγονται σταδιακά (εκβιομηχάνιση της γεωργίας).

στ) Αλλαγή στις σχέσεις.

Οι σχέσεις των κατοίκων των αντικαταστάθηκαν από τις σχέσεις των κατοίκων των

2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία

Ο όρος δηλώνει την τομή, δηλαδή την ριζική αλλαγή των και συνθηκών.

Η της γης ήταν μια επανάσταση στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Η επανάσταση ήταν η δεύτερη μεγάλη τομή.

Τα τελευταία χρόνια, η ραγδαία ανάπτυξη των και της συντελεί μια ακόμη μεγάλη κοινωνική μεταβολή, φέρνοντας στο προσκήνιο έναν τύπο κοινωνίας: τη κοινωνία.

Βάση αυτής της νέας κοινωνικής πραγματικότητας είναι η αλματώδης εξέλιξη της

Η τεχνολογία αφορά την των επιστημονικών προκειμένου να επιλυθούν καθημερινά προβλήματα των ανθρώπων.

Κάθε , κάθε στην παραγωγή ή την καθημερινότητα είναι

Τα χρόνια, η εξελίσσεται αλλά και γίνεται δηλαδή αντικείμενο χρήσης από ανθρώπους, με ρυθμούς.

Η ανάμεσα στον χρόνο και τον χρόνο ενός επιτεύγματος γίνεται όλο και

Για να γίνει κατανοητό τι σημαίνει αυτό, αρκεί να αναφερθεί ότι χρειάστηκαν από την ανακάλυψη μέχρι τη μαζική χρήση: χρόνια για το χρόνια για το χρόνια για το χρόνια για το Η εξέλιξη της τεχνολογίας επιφέρει γρήγορες αλλαγές στην κοινωνία και στον τρόπο με τον οποίο ζουν και βιώνουν την καθημερινότητά τους οι άνθρωποι.

Αλλάζει η του χώρου και η αίσθηση του

Ο χώρος μπορεί να παραμένει ο ίδιος, αλλάζει όμως ο χρόνος στον οποίο τον διατρέχει ο άνθρωπος.

Οι χιλιομετρικές ανάμεσα στις πόλεις, τις χώρες και τις ηπείρους μειωθεί. Έχει , όμως, ο που απαιτείται για την τους λόγω των σύγχρονων μέσων μεταφοράς (αεροπλάνο, τρένα υψηλών ταχυτήτων και αυτοκίνητα, σύγχρονοι αυτοκινητόδρομοι).

Ανάλογα έχει και ο χρόνος της

Ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μπορεί, μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα, να φτάσει από τον αποστολέα στον παραλήπτη ακόμη και αν αυτοί βρίσκονται σε διαφορετική ήπειρο.

Η τεχνολογία μετουσιώθηκε ταχύτατα σε εφαρμογές και συσκευές που άλλαξαν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Ο προσωπικός ατομικός ηλεκτρονικός υπολογιστής, οι ψηφιακοί δίσκοι ήχου και εικόνας, οι συσκευές αναπαραγωγής τους, το κινητό τηλέφωνο, το διαδίκτυο (internet) μεταμόρφωσαν την καθημερινότητά μας.

Στην μεταβιομηχανική κοινωνία, η συνεχίζει να υπάρχει ως δραστηριότητα.

Μεγαλώνει, όμως, ο τομέας (εμπόριο, τράπεζες κτλ.) και ταυτόχρονα οι θέσεις εργασίας καθώς όλο και πιο πολύ αυτοματοποιημένα μηχανήματα τα ανθρώπινα χέρια.

Η είσοδος της στην ίδια τη βιομηχανία μετασχηματίζει τον τρόπο οργάνωσης και εργασίας της.

Το εργοστάσιο ρυθμίζεται από που οργανώνουν και κατευθύνουν κάθε φάση της παραγωγής του προϊόντος.

Οι κοινωνικοί και οι πολιτικοί επιστήμονες ως προς το ποιο μπορεί να είναι το μέλλον της μεταβιομηχανικής κοινωνίας.

Πολλοί προβλέπουν ότι θα το ποσοστό του πληθυσμού των μεταβιομηχανικών κοινωνιών που θα έχει επιπέδου εκπαίδευση.

Η εξέλιξη των που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία θα αποφέρει πολλά περισσότερα και θα δημιουργήσει τους όρους για την εξάλειψη της

Όμως, υπάρχει στον και ο έντονος προβληματισμός που στηρίζεται στο ότι, μέχρι σήμερα, τα μεγάλα προβλήματα τριτοκοινωνικής που είναι η καταστροφή, η και οι μεγάλες και κοινωνικές δεν έχουν αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά.

Η μεταβιομηχανική κοινωνία έχει κατορθώσει μέχρι τώρα να τα λύσει.

2.1.4 Η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Η έννοια της κοινωνίας της εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του

Ο όρος κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας είναι ένας άλλος τρόπος ονομασίας της κοινωνίας.

Οι διαφορές ανάμεσα στην βιομηχανική και στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας είναι επιγραμματικά οι εξής:

<p>ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ</p> <p>- η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται</p> <p><input type="text"/></p> <p><input type="text"/></p> <p>(εργοστάσια, πλοία, εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης) έχουν την οικονομική και πολιτική δύναμη</p>	<p>ΜΕΤΑΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ</p> <p>- η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται</p> <p><input type="text"/> και τη διαχείριση της</p> <p><input type="text"/></p> <p>(τεχνοκράτες) έχουν σχεδόν εφάμιλλη οικονομική και πολιτική δύναμη με τους ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής και αποκτούν όλο και περισσότερη</p>
---	---

Στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, οι εργασίες αντικαθίστανται από επίλυσης ζητημάτων, δημιουργίας οργάνωσης και διαχείρισης

Η αισιόδοξη άποψη ότι η κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας δεν θα χαρακτηρίζεται από τόσο πολλά και σοβαρά προβλήματα δεν φαίνεται να

Αντίθετα, μαστίζεται από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα.

Η και η κοινωνία δεν τρέχουν με τους ίδιους ρυθμούς.

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία, πολλές φορές, δημιουργούν νέα δεδομένα στη ζωή των ανθρώπων που οι ίδιοι δεν μπορούν να τα να τα και να τα συνηθίσουν.

Η αλλαγή του τρόπου σε κάποιους τομείς βιώνεται από πολλούς εργαζόμενους, που δεν μπορούν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

Άλλοι πάλι άνθρωποι αισθάνονται απέναντι στις νέες τεχνολογικές εφαρμογές όπως, για παράδειγμα, το άγχος και ο φόβος που εκδηλώνουν πολλοί με τη χρήση των ηλεκτρονικών

Πρόκειται για την κατάσταση που, στην ακραία της μορφή, αποκαλείται

Χιλιάδες εργαζόμενοι μπορεί, επίσης, να τη δουλειά τους εξαιτίας των τεχνολογικών

Πρόκειται για την ανεργία, η οποία οφείλεται στην αντικατάσταση του ανθρώπου από αυτοματοποιημένα

Νέες κοινωνικές διαμορφώνονται.

Δίπλα στην παραδοσιακή ανισότητα μεταξύ πλούσιων και φτωχών έρχεται να προστεθεί μια νέα ανισότητα που σχετίζεται με τη και την Η σύγχρονη διάκριση είναι ανάμεσα σε αυτούς που έχουν πρόσβαση στη και την πληροφορία και σε αυτούς που έχουν. Η

θα γίνεται όλο και περισσότερο παράγοντας επαγγελματικού και κοινωνικού

Αυτό σημαίνει ότι η εκπαιδευτική πολιτική πρέπει να συνδυάσει την ποιότητα της εκπαίδευσης με τη

της σε όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού μέσω της διεύρυνσης των

..... μόρφωσης.

Η ποιότητα των κοινωνικών σχέσεων και οι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να αναζητήσουν νέες στις σχέσεις τους και να ξανασκεφτούν για αυτές.

Η σχέση (face to) έχει αντικατασταθεί, σε πολλές περιπτώσεις, από τη σχέση ανθρώπων που ενδεχομένως γνωρίζονται μόνο μέσω των τους (..... to screen).

Υπάρχουν και σοβαροί προβληματισμοί σχετικά με τον που μπορεί να ασκήσει η κάθε μορφής στους χρήστες του διαδικτύου.

Υπάρχει μια ιστορία για τις νέες τεχνολογίες που αποτυπώνει όλους αυτούς τους προβληματισμούς: «Ένας θεολόγος ρώτησε έναν υπολογιστή αν υπάρχει Θεός.

Ο υπολογιστής τού απάντησε ότι δεν έχει αρκετά δεδομένα για να δώσει απάντηση στο ερώτημα.

Συνέδεσαν έτσι τον υπολογιστή με άλλους μεγάλους υπολογιστές, αλλά και πάλι τα δεδομένα για να απαντηθεί το ερώτημα δεν ήταν επαρκή.

Τέλος, συνέδεσαν τον υπολογιστή με όλους τους υπολογιστές του πλανήτη, με τους υπολογιστές στα αυτοκίνητα, τα ψηφιακά ρολόγια, τις συσκευές των νοικοκυριών και ο θεολόγος τού έθεσε πάλι το ερώτημα αν υπάρχει Θεός.

Η απάντηση του υπολογιστή ήταν: Τώρα υπάρχει!» (A. Giddens, Κοινωνιολογία, σ. 523)

Πάντως, παρά τους προβληματισμούς, οι Τ.Π.Ε. (Τε..... των πλ..... και των επ.....) είναι ένα από τα βασικά μέσα της Δημόσιας Διοίκησης, της παροχής υπηρεσιών της κτλ

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας προσδιορίζονται από τον χρόνο και τον χώρο.

Ο, η, είναι ο ένας παράγοντας.

Ο γεωγραφικός, το όριο Ανατολής και Δύσης, είναι ο άλλος παράγοντας.

Χρόνος, χώρος και καθημερινή πράξη συνθέτουν τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας, όπως και κάθε άλλης.

Ειδικότερα, τα χαρακτηριστικά της είναι: α) Η και Το ελληνικό κράτος δημιουργήθηκε με σχέσεις υποτέλειας και εξάρτησης από τις Μεγάλες Δυνάμεις του αιώνα.

Η υποτέλεια και η εξάρτηση ήταν και και διαμόρφωσαν καθοριστικά την ελληνική κοινωνία.

β) Η βιομηχανική ανάπτυξη. Η βιομηχανική ανάπτυξη στη χώρα μας ήταν καθυστερημένη με αποτέλεσμα να βιομηχανικά προϊόντα (αυτοκίνητα, τρακτέρ, μηχανές), χωρίς η ίδια να μπορεί να αντίστοιχα.

Αυτό, σε μεγάλο βαθμό, την ελληνική οικονομία.

Έτσι, η οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα στηρίχθηκε αναγκαστικά, στη, τη και τον

γ) Η Η αστικοποίηση δεν ήταν αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης, αλλά της του τομέα των

Τεράστιοι πληθυσμοί εισέρρευσαν στην Αθήνα και σε άλλα αστικά κέντρα όχι για να εργαστούν σε, αλλά για να εργαστούν, κυρίως, στον τομέα και στον τομέα των

(βλ. κεφ. 10.5.2). Εμφανίστηκε, έτσι, το φαινόμενο μιας κυριολεκτικά συσσώρευσης του μισού σχεδόν πληθυσμού της χώρας στην Αθήνα και το λεκανοπέδιο της Αττικής.

δ) Η κυριαρχία της ιδιοκτησίας. Στην Ελλάδα, πλην της περιοχής της, δεν υπήρχε σημαντική μεγάλη ιδιοκτησία της γης.

Αντίθετα, κυριαρχούσε η μικρή ιδιοκτησία όπου ο κάθε αγρότης είχε ένα μικρό χωράφι που καλλιεργούσε.

Αυτό καθήλωνε τον αγροτικό πληθυσμό στη, με αποτέλεσμα ένα μεγάλο τμήμα του να την ύπαιθρο αναζητώντας μια καλύτερη ζωή στις πόλεις (εσωτερική) ή στο (εξωτερική μετανάστευση).

Η απουσία μεγάλων γαιών οδήγησε και στη χαμηλή της γεωργίας, αφού δεν υπήρχε η βάση για μεγάλες σε αυτόν τον τομέα.

ε) Οι σχέσεις. Το κράτος ήταν σχεδόν ο μοναδικός σταθερός

Αναπτύχθηκε έτσι μια σημαντική πίεση, η οποία τροφοδότησε το πελατειακό σύστημα.

Πολλοί «εξαγόραζαν» ουσιαστικά τις των συμπολιτών τους μέσω του διορισμού μελών της οικογενείας του στο

Ο όρος πελατειακό παραπέμπει στην μεταχείριση του ψηφοφόρου σαν «πελάτη» του πολιτικού (στ) νοοτροπία. Αποτέλεσμα αυτής της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής δομής ήταν να αναπτυχθεί σε ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού γενικευμένη αντιπαραγωγική και παρασιτική, δηλαδή να αναζητεί τρόπους απόκτησης εισοδήματος να προσφέρει το ανάλογο προϊόν ή υπηρεσία.

Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά έχουν οδηγήσει σε φαινόμενα όπως:

1. Η Δίπλα στην επίσημη και φανερή οικονομική δραστηριότητα –αυτή που δηλώνεται στις φορολογικές Αρχές– υπάρχει και μια άλλη, οικονομική δραστηριότητα.

Το μέγεθός της είναι σημαντικό και βαίνει αυξανόμενο ή μειούμενο ανάλογα με τη στάση του κράτους απέναντι στη

Δυστυχώς, πέρα από τα έσοδα που χάνει το κράτος δημιουργείται και έντονο αίσθημα στους φορολογικά συνεπείς πολίτες (βλ. κεφ 7.6).

2. Η της πολιτικής. Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί –όχι μόνο στην Ελλάδα– η υποβάθμιση της εξουσίας (πρωθυπουργός, κοινοβούλιο κτλ.) σε σχέση με την

..... εξουσία (επιχειρηματίες, πολυεθνικές επιχειρήσεις, τράπεζες κτλ.).

Επιπλέον, η οικονομική εξουσία επηρεάζει σημαντικά την εξουσία.

Η κυριαρχία της οικονομίας επί της είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της σύγχρονης δημοκρατίας.

3. Η προβληματική λειτουργία των Ένα παράδειγμα προβληματικής λειτουργίας είναι η

Η επιμονή στον τύπο και όχι στην έχει ως αποτέλεσμα η συζήτηση ή σύγκρουση να γίνεται για την διαδικασία και όχι για το, ο τύπος να πνίγει την ουσία, το ενδιαφέρον από τα ουσιώδη να μετατίθεται στα επουσιώδη. Σχεδόν για τα πάντα χρειάζεται

Και σε μια εποχή που πολλά πρέπει να ρυθμιστούν και που πολλά συνεχώς αλλάζουν, το αποτέλεσμα είναι η Αν προστεθούν η έλλειψη και οι ρυθμίσεις, τότε γίνεται λόγος για βιομηχανία νόμων.

Αυτό το φαινόμενο όμως δε βοηθά στην καλή λειτουργία της κοινωνίας και της πολιτείας.

Έτσι, μάλλον δικαιολογημένα υπάρχει η αίσθηση ότι οι υπάρχουν μόνο για τους οικονομικά και κοινωνικά, ενώ οι οικονομικά και πολιτικά κατορθώνουν να

Τέλος, η έλλειψη εμποδίζει τη χώρα να έχει ένα μακρόπνοο και μακροχρόνιο για την οικονομία, την εκπαίδευση, τις υπηρεσίες υγείας κτλ.

Επικρατεί η εντύπωση ενός «ράβε ξήλωνε» καθώς κάθε υπουργός και κάθε κυβέρνηση συχνά, ορισμένα από τα πεπραγμένα των προηγούμενων